

ביה"ס לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש
הפקולטה לאמנויות ע"ש יולנדה ודוד כץ
אוניברסיטת תל אביב

הקולנוע של סטנלי קובריק The Cinema of Stanley Kubrick

סמסטר ב' תשפ"א, 2 ש"ס
שיעור בחירה מקוון, ימי ד' 10:00-12:00
ד"ר אוהד לנדסמן
lander@tauex.tau.ac.il

בקורס זה נדון במכלול יצירתו של סטנלי קובריק ונבחן את המורכבות בהבניית המשמעויות בסרטיו, תוך התייחסות מיוחדת לאלמנטים של נראטיב וסגנון קולנועי. נבדוק כיצד החקירות התמאטיות של קובריק, המתמקדות לרוב בטבעו של המין האנושי בכלל ובנושא האלימות והשלכותיה בפרט, מותאמות להחלטות הצורניות החתרניות שלו ונובעות מהן. נבחן, לדוגמה, כיצד הייצוג הקולנועי אצל קובריק מאפשר דיון ייחודי ומאתגר אינטלקטואלי על הקשר שבין התפתחויות טכנולוגיות לבין קידמה וציוויליזציה, ונעמוד על המתח המתקיים בכל סרטיו בין רציונליזם קולקטיבי מדכא לבין יצר אנושי חייתי ומתפרץ. האופן בו מבקש קובריק לדון באלימות ובקונפליקט, כך נטען, בין אם במישור הלאומי ("שבילי התהילה", "פול מטאל ג'אקט") או בהיבט הביתי ("הניצוץ", "עיניים עצומות לרווחה") מגייס את כוחו הקוגניטיבי של המדיום לשם יצירת חווית צפייה ייחודית המערבת את הצופה ומייצרת עבורו מרחק אירוני וביקורתי בו זמנית. נדגים כיצד השימוש באסטרטגיות נראטיביות חתרניות (כגון קריינות אירונית ופארודית) מאפשר לקובריק לחתור תחת מאפיינים קלאסיים של ז'אנרים קולנועיים (כמו פילם נואר, אימה, או קומדיה). ללמוד כל אחד מסרטיו של קובריק, כך ניוכח, שקול פעמים רבות להבנה מלאה של כלל מאפייני הז'אנרים אשר במסגרתם הם פועלים ואת גבולותיהם הם בוחנים. נבחן את הקשר בין פנמנולוגיה של צפייה לאסתטיקה קולנועית תוך בדיקת האופנים בהם מדמה הקולנוע של קובריק, בעזרת שימוש מושכל באמצעי מבע קולנועיים, את התחושות השונות המלוות את גיבוריו, בין אם זו תחושת ההליכה בשוחות של מלחמת העולם הראשונה ("שבילי התהילה"), הקלסטרופוביה שבכליאה ממושכת במלון נטוש ("הניצוץ") או החרדה והכעס המלווים את תחושת הבגידה ("עיניים עצומות לרווחה"). נצפה ונדון בכל הסרטים באורך מלא אותם ביים קובריק במהלך חייו, ונבחן כיצד הם מאתגרים תפיסות מסורתיות של נראטולוגיה, אוטריזם, אדפטציה קולנועית, יחסי תמונה וקול, ועוד.

מפגש ראשון:

מבוא: קובריק כאוטר קולנועי: מודרניזם, גרוטסקה ומיזנטרופיה

קריאת רשות מקדימה:

Pipolo, Tony. "The Modernist & the Misanthrope: The Cinema of Stanley Kubrick." *Cineaste* (Spring 2002): 4-15.

מפגש שני:

פילם נואר מאוחר ואסטרטגיות רדיקליות של קריינות רקע

צפייה מקדימה: ההרג (The Killing) (סטנלי קובריק, 1956, 85 דק')

קריאה מקדימה:

Falsetto, Mario. "Patterns of Narration Organization, Nonlinear Time: *The Killing*." Stanley Kubrick: A Narrative and Stylistic Analysis, 2nd Edition (Westport: Praeger, 2001). 1-7.

Schrader, Paul. "Notes on Film Noir" Film Comment 8:1 (Spring 1972): 8-13.

מפגש שלישי:

טכנולוגיות של אלימות: בין האפרטוס הקולנועי למנגנון המלחמתי

צפייה מקדימה: **שבילי התהילה (Paths of Glory)** (סטנלי קובריק, 1957, 88 דק')

קריאה מקדימה:

Allen, Thomas Nelson. "The End of the Beginning: From *Fear and Desire* to *Paths of Glory*." Kubrick: Inside a Film Artist's Maze. Bloomington: Indiana University Press, 2000: 20-55.

מפגש רביעי:

בין פרנויה לאירוניה: כיצד מייצרים פרודיה על אלימות וקונצנזוס פוליטי בתקופת המלחמה הקרה

צפייה מקדימה: **ד"ר סטריינג'ולאב (Dr. Strangelove)** (סטנלי קובריק, 1964, 95 דק')

קריאה מקדימה:

Simon, William. "Dr. Strangelove: or the Apparatus of Nuclear Warfare." Camera Obscura, Camera Lucida: Essays in Honor of Annette Michelson. Eds. Richard Allen and Malcolm Turvey. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2003. 215-230.

קריאת רשות:

Maland, Charles. "Dr. Strangelove: Nightmare Comedy and the Ideology of Liberal Consensus." American Quarterly 1979 31(5): 697-717.

מפגש חמישי:

לצלם את נבוקוב: גישתו החתרנית של קובריק כלפי אדפטציה קולנועית

צפייה מקדימה: **לוליטה (Lolita)** (סטנלי קובריק, 1962, 152 דק')

קריאה מקדימה:

Thomas Allen Nelson, "Kubrick in Nabokovland." Kubrick: Inside a Film Artist's Maze. Bloomington: Indiana University Press, 2000: 56-81.

מפגש שישי:

נראטיב רדיקלי והדמיית התנועה בחלל: לקראת קולנוע אוונט-גארד חווייתי? (חלק א')

צפייה מקדימה: **2001: אודיסאה בחלל (A Space Odyssey: 2001)** (סטנלי קובריק, 1968, 141 דק')

קריאה מקדימה:

Michelson, Annette. "Bodies in Space: Film as Carnal Knowledge." in Artforum, Vol. VII, no. 6, 1969,

pp. 54-63.

קריאת רשות:

Burns, Dan E. "Pistols and Cherry Pies: *Lolita* from Page to Screen." Literature/ Film Quarterly 12:4 (1984): 245-250.

מפגש שביעי:

נראטיב רדיקלי והדמיית התנועה בחלל (חלק ב')

קריאה מקדימה:

Nordern, Eric . "The Playboy Interview: Stanley Kubrick". Stanley Kubrick: Interviews. Ed. Gene D. Phillips. University Press of Mississippi, 2001. 47-74.

מפגש שמיני:

חזרה נראטיבית והאסתטיזציה של האלימות

צפייה מקדימה: תפוז מכני (A Clockwork Orange) (סטנלי קובריק, 1971, 136 דק')

קריאה מקדימה:

Kolker, Robert. "A Clockwork Orange... Ticking". Stanley Kubrick's A Clockwork Orange. Ed. Stuart Y. MacDougal. Cambridge University Press, 2010. 19-36.

קריאת רשות:

Margaret, DeRosia. "An Erotics of Violence: Masculinity and (Homo)Sexuality in Stanley Kubrick's *A Clockwork Orange*." Stanley Kubrick's A Clockwork Orange. Ed. Stuart Y. MacDougal. Cambridge University Press, 2010. 61-84.

מפגש תשיעי:

אירוניה נראטיבית ואבסורד

צפייה מקדימה: בארי לינדון (Barry Lyndon) (סטנלי קובריק, 1975, 184 דק')

קריאה מקדימה:

Pramaggiore, Maria. "*Barry Lyndon* and Aesthetic Time." Making Time: In Stanley Kubrick's Barry Lyndon: Art, History and Empire. London: Bloomsbury, 2015. 15-47.

קריאת רשות:

Feldmann, Hans. "Kubrick and his Discontents." Film Quarterly 30:1 (Fall 1976): 12-19.

מפגש עשירי:

פארודיה פוסטמודרנית ושאלות של מגדר בז'אנר האימה

צפייה מקדימה: הניצוץ (The Shining) (סטנלי קובריק, 1980, 142 דק')

קריאה מקדימה:

Hoile, Christopher. "The Uncanny and the Fairy Tale in Kubrick's The Shining." Literature/ Film Quarterly 12:1 (1984): 5-12.

Peucker, Brigitte. "Kubrick and Kafka: The Corporeal Uncanny." Modernism/modernity, 8:4 (November 2001), pp. 663-674.

קריאת רשות:

פרויד, זיגמונד. האלביטי. (תרגום מגרמנית: ד"ר רותי גינסבורג), רסלינג, 2012: 7-14 (הקדמה לאלביטי), 43-54.

מפגש אחד-עשר:

"אנטי סרט מלחמה" או סרט "אנטי מלחמתי"? כיצד קובריק ממציא מחדש את ה-war movie

צפייה: פול מטאל ג'אקט (Full Metal Jacket) (סטנלי קובריק, 1987, 116 דק')

קריאה מקדימה:

Willoquet-Maricondi, Paula. "Full-Metal-Jacketing: Or, Masculinity in the Making." Cinema Journal 33:2 (Winter 1994): 5-21.

מפגש שנים-עשר:

קונפליקטים משפחתיים ופואטיקה של משחק קולנועי: כשקובריק פגש את שניצלר

צפייה מקדימה: עיניים עצומות לרווחה (Eyes Wide Shut) (סטנלי קובריק, 1999, 159 דק')

קריאה מקדימה:

Ransom, Amy. "Opening *Eyes Wide Shut*: Genre, Reception and Kubrick's Last Film". Journal of Film and Video 62:4 (Winter 2010): 31-46.

מפגש שלושה-עשר:

סיכום - סרטים שלא הושלמו, מורשתו והנצחתו של קובריק

צפייה מקדימה (רשות):

קובריק מאת קובריק (Kubrick by Kubrick) (גרגורי מונרו, 2020, 73 דק')

קריאה מקדימה:

Krämer, Peter. "Stanley Kubrick: Known and Unknown". Historical Journal of Film, Radio and Television. Vol. 37, No. 3 (2017): 373-395.

קריאת רשות:

Kim, Jihoon. "Stanley Kubrick in the Museum: Post-cinematic Conditions, Limitations, and Possibilities." Curator: The Museum Journal 60.4 (October 2017): 467-487.

ביבליוגרפיה נוספת:

- Bizoni, Piers. 2001: Filming the Future. London: Aurum Press, 1994.
- Ciment, Michel. Kubrick: The Definitive Edition. New York: Faber and Faber, 2001.
- Duncan, Paul. Stanley Kubrick. Cologne, Taschen, 2003.
- Falsetto, Mario. Stanley Kubrick: A Narrative and Stylistic Analysis. Westport: Praeger, 2001.
- Jenkins, Greg. Stanley Kubrick and the Art of Adaptation. Jefferson: McFarland and Company, 1977.
- Kagan, Norman. The Cinema of Stanley Kubrick. Holt, Reinhart and Winston, New York, 1972.
- Kolker, Robert. A Cinema of Loneliness. New York: Oxford University Press, 1980. 69-138.
- Kubrick, Christiane. Stanley Kubrick: A Life in Pictures. London: Bulfinch, 2002.
- Naremore, James. On Kubrick. London: BFI, 2007.
- Nelson, Thomas Allen. Kubrick: Inside a Film Artist's Maze. Bloomington: Indiana University Press, 1982.
- Philips, Gene D., ed. Stanley Kubrick Interviews. Jackson: University Press of Mississippi, 2001.
- Raphael, Frederic. Eyes Wide Open: A Memoir of Stanley Kubrick. Ballantine: New York, 1999.
- Walker, Alexander, Sybil Taylor, and Ulrich Ruchtli. Stanley Kubrick, Director. New York: Norton, 2000.

דרישות הקורס:

נוכחות באופן מקוון (לא יינתן ציון לסטודנט שיחסיר מעל שלושה מפגשים)
השתתפות
בחינה מסכמת

דרישות קדם או תנאי קבלה לשיעור: אין

מרכיבי הציון הסופי:

השתתפות 10%
בחינה מסכמת 90%

חומר מחייב למבחן: הרצאות, הקרנות וקריאות החובה.